

Threes Anna

Wachten op de moesson

SIGNATUUR

2010

1995 Rampur

Als haar ziel net zo smetteloos was geweest als haar gazon was ze dat jaar niet gestorven. Ze leek op de oude Lloyds, die jaren de enige elektrische grasmaaier in de wijde omtrek was geweest. Dat hij het nog steeds deed was te danken aan zijn merk en niet aan liefde.

De machine bromde zacht terwijl ze hem voor zich uit duwde. De lucht aan de horizon begon te kleuren en het snoer bereikte zijn uiteinde. Charlotte draaide Lloyds met een ruk om en begon terug naar het huis te lopen. Dit was nog zwaarder, want nu ging het heuvelopwaarts en moest ze opletten dat ze niet over het snoer reed. Ze hijgde, weer had ze het net op tijd gehaald. In de verte hoorde ze de bus starten voor de eerste rit van de dag, in een van de huizen onder aan de weg ging een licht aan, de krekels waren stilgevallen en de vogels droomden nog. Langzaam werd India wakker.

Charlotte reed Lloyds de schuur in en begon het lange snoer in te halen, dat uit een heleboel verlengsnoeren bestond. Elke keer als ze naar New Delhi moest had de tuinman haar gevraagd een extra snoer voor hem mee te nemen, zodat hij verder de heuvel af kon. Tot een halfjaar geleden, toen hij op een ochtend niet meer wakker was geworden.

Charlotte was jaloers geweest op de vredige dood die de *mali* was gestorven. Net als nu was het nog donker geweest toen men haar was komen halen. Tegen de achterwand van de schuur, naast de oude Lloyds, stond zijn simpele bed, in elkaar geknutseld van hout en touw. De oude man lag erop uitgestrekt in een lang wit hemd, de handen samengevouwen op zijn borst, de voeten iets uit elkaar, zijn ribbenkast scheen door de dunne stof en zijn ogen waren gesloten. Het leek of hij bad. 'Jij hebt een betere god dan ik,' had ze gefluisterd.

Na het ontbijt hadden drie neven, die ze nog nooit had gezien, zijn lichaam opgehaald. Charlotte had nooit begrepen hoe nieuwtjes zich zo snel konden verspreiden. De mannen hadden het lijk in een lap

gerold en op een bamboe draagbaar gelegd. Al zijn aardse bezittingen werden in een andere lap gerold en verdwenen in een tasje. Nadat Charlotte hun geld had gegeven voor de crematie waren ze vertrokken, met het lichaam wiebelend tussen hun schouders. De week erna had ze geprobeerd het bed te verkopen, maar niemand wilde betalen voor het houten geval waarop de mali was gestorven.

Ze legde de bundel snoeren terug op het krakkemikkige bed. Het was tijd voor de thee, vóór de zon het land weer zou verschroeien en alleen de koekoek nog wilde zingen. In de keuken, een gebouw dat twintig meter van het hoofdhuis af stond, ging het licht aan. Charlotte sloop snel de brede monumentale trap op en ging naar binnen, terug naar haar slaapkamer. Ze wilde niet dat Hema haar in de oude werkbroek zag.

Hema, de butler, heette eigenlijk Hemavatinandan. Die naam had ze moeilijk kunnen onthouden en daarom heette hij al negenentwintig jaar Hema, wat een meisjesnaam was, maar dat wist Charlotte, die zelf voluit Charlotte Elizabeth heette, niet. Net zoals ze niet wist dat Hema in de keuken wachtte tot ze klaar was met grasmaaien en het opruimen van de machine voordat hij het licht aandeed. In het donker had hij al allerlei voorbereidingen getroffen, want hij wist dat zij, eenmaal terug in haar slaapkamer, direct de bel voor de thee zou laten rinkelen.

Charlotte trapte haar slippers weg en trok de broek uit, haar katoenen nachtjapon had ze aangehouden, met een zucht kroop ze onder de klamboe terug op haar bed. De ramen en luiken van de slaapkamer stonden wagenwijd open en het laken voelde eindelijk koel aan. Over een kwartier zou de zon wreed en snijdend de dag binnenkomen. Een dag waar ze als elke dinsdag tegen opzag, nu tijdens de warme maanden nog meer dan anders. Ze trok aan het koord naast haar bed. Buiten was de lucht roze geworden, de vogels onder het raam kwetterden, een lichte ochtendbries blies het laatste zuchtje nachtlucht haar kamer binnen. Ze strekte zich helemaal uit en wachtte op de thee.

In de keuken klonk de bel. Hema veegde het zweet van zijn voorhoofd en legde de butagasfles op zijn kant. Het vuur onder de ketel was al twee keer uitgegaan en een reservefles had hij niet in huis. In de hoek, op de oude vuurplaats, had hij geprobeerd een vuurtje te stoken maar de kooltjes wilden geen vlam vatten. Met snelle passen liep hij naar de schuur. Van onder het bed trok hij de gedeukte primus die de tuinman had gebruikt tevoorschijn en nam hem mee naar de keuken. De meeste Engelse huishoudens hadden al jaren een elektrisch fornuis, maar

Charlotte had hem gezegd dat ze eten bereid op zo'n modern fornuis niet lekker vond. Hema snapte niet hoe zij het verschil kon proeven.

Het blad met de theepot zette hij naast haar bed en hij schonk een kopje in.

‘Had je de bel niet gehoord?’

‘Sorry, Charlotte *memsahib*.’ Hema boog zijn hoofd. ‘De gasfles was leeg en er is geen nieuwe fles.’

‘Er zijn toch nog kolen?’

Hema knikte terwijl hij de luiken van de slaapkamer sloot.

‘De oude *bobajee* kookte altijd op kolen,’ klonk er vanuit het bed. Dat de oude kok nooit zelf zijn vuur aanstak maar altijd de hulp van de tuinman had ingeroepen was ook iets wat Charlotte niet wist. Ze nam een slokje thee en lachte. ‘Gelukkig is jouw thee lekkerder dan die van de oude *bobajee*.’

Hema trok de gordijnen voor de luiken en de kamer werd weer volkomen donker. Er klonk gestommel, een peertje floepte aan en de fan aan het plafond begon te draaien. Charlotte keek naar de rug van de man, die terugliep naar het gordijn.

‘*Ma’am?*’ Hema trok de gordijnen glad.

‘Ja?’

‘Kan ik een nieuwe gasfles kopen?’

‘Waarom gebruik je de kolen niet?’

Hema boog zijn hoofd nog dieper. ‘Yes, *ma’am*, maar ik ben zo druk.’

‘Dat weet ik, Hema, toch zou ik het fijn vinden als je eerst de kolen opmaakt voor er een nieuwe fles komt.’

Op zijn blote voeten liep de oude man naar de deur, zijn hoofd nog steeds gebogen, terwijl hij mompelde: ‘Natuurlijk, Charlotte *memsahib*, natuurlijk.’

Charlotte sloot haar ogen. De eerste ochtendhitte kroop door de kieren van de luiken de slaapkamer binnen. Ze hoorde hoe Hema de badkamerdeur opende en de kraan in het bad opendraaide.

‘Vergeet je niet de bovenramen in de kinderkamer te sluiten?’ riep ze hem na.

Op de overloop sloeg de klok zes keer, op de zolder zocht een duif de opening naar binnen en Hema pakte de sleutel van de spijker die naast de kinderkamer hing. Iedereen probeerde de eerste uren van de dag te benutten, voor het te heet zou worden en niemand meer wilde bewe-

gen. Charlotte opende haar ogen en zag dat er grassprietten aan haar voeten kleefden. Ze hoopte dat Hema het niet had gezien. Er waren veel dingen die Charlotte niet wist maar van één ding was ze zeker: Hema had nog steeds heel goede ogen. Haar hand dook onder de klamboe door naar het nachtkastje. Ze trok de la open en zocht zich een weg tussen medicijnflesjes, zakdoeken en andere rommel, tot ze achter in de hoek op een doosje stuitte. Het was een klein houten doosje dat ooit hemelsblauw was geweest maar nu afgebladderd en griezelig was. Charlotte pakte het beet en trok het onder de klamboe naar zich toe. Ze weifelde, even leek ze het terug te willen leggen tot ze het toch opeens openmaakte. In het doosje lagen een sigaret en een aansteker. Haar neusvleugels trilden licht en het puntje van haar tong gleed langs haar bovenlip. De geluiden in het huis verstomden, buiten staakten de vogels hun ochtendlied. Ze stak de sigaret in haar mond en knipte de aansteker aan. Ze bracht de aansteker langzaam naar de punt van de sigaret, maar vlak voordat hij de tabak zou aansteken hield ze hem stil. Charlotte nam een heel diepe trek van de niet-brandende sigaret en genoot terwijl ze haar longen volzoo, om vervolgens grote denkbeeldige rookwolken uit te blazen. Ze ontspande en nipte de as in de fictieve asbak die naast haar op het bed stond. Weer nam ze een trek, nog dieper dan de eerste. Ze tuitte haar lippen en blies de rook langzaam uit. De dag was begonnen.

Op haar oude Raleigh reed Charlotte de heuvel af. Haar rok en haren wapperden, en het zand dwarrelde op door de vaart die ze had. Onder aan het pad bij de weg stond een verroest verkeersbord waarvan niemand meer wist dat het een voorrangsbord was. Ze stak zonder te kijken de weg over. Een chauffeur die net de hoek om kwam rijden met een truck vol watermeloenen vervloekte haar zonder dat ze het hoorde, want tegen die tijd reed ze al langs de groentestal, waar een man met kromme benen mandarijnen tot een hoge berg stapelde. Hij stak zijn hand op naar Charlotte. Ze zwaaide terug naar de man, die goed leuke banden kon plakken. Haar fiets minderde vaart, niet omdat zij dat wilde maar omdat de heuvel overging in de vlakke weg die naar de rand van de stad leidde. Op haar voorhoofd verschenen druppels, haar rok kleefde aan haar benen en haar adem ging sneller. Het stof dat de lucht zijn grijze tint gaf plakte vast aan haar huid. Ze voelde haar knieën en verwenste de brik waarop ze zat. Een auto begon te toeteren. Charlotte draaide zich vermoeid om naar de bestuurder. Achter de chauffeur zat de vrouw van Nikhil Nair, als altijd gekleed in een roze

outfit, ze zwaaide. Ook haar mond bewoog, maar wat ze zei was niet te verstaan, niemand haalde het in zijn hoofd het raam van een auto met airconditioning open te draaien als het niet strikt noodzakelijk was. Charlotte tilde haar hand op van het stuur en zwaaide terug. Even hoopte ze dat de vrouw van de districtsdirecteur van de Eastern Indian Mining Company haar een lift zou aanbieden, maar de wagen reed door en zij hapte in de achterblijvende walm uitlaatgassen.

Als ze drie weken geleden geen last van haar maag had gehad, had Charlotte op hun vaste dinsdagochtendbijeenkomst de lezing van de professor uit Calcutta niet gemist. Hij had de dames verteld over het belang van dagelijkse lichaamsbeweging in de strijd tegen cellulitis. 'Aha! Daarom die fiets!' had een van de dames geroepen en de anderen hadden geknikt. Geen van hen had namelijk begrepen waarom Charlotte, die jaren met de auto was gekomen, de Vauxhall had verkocht en tegenwoordig met de fiets kwam. In de verte verdween de auto. Ze wist niet wat voor merk het was, maar dat hij nieuw, groot en duur was, was voor niemand een geheim. Wat wel een geheim was, was dat Nikhil Nair de pendule van Charlotte wilde kopen, de grote staande klok die al sinds haar jeugd op de overloop stond en die haar grootvader op een tandem had meegenomen over de Khyberpas, met zijn vrouw lopend achter zich aan. Weer toeterde een auto langdurig, deze keer was het geen clubgenote maar de chauffeur van de truck vol watermeloenen. Charlotte keek op de klok die aan de gevel van een winkel hing, over tien minuten zou de bijeenkomst beginnen. Vandaag kwam er een dokter spreken die gespecialiseerd was in nagels. Charlotte had als kind zelden verse melk gedronken en zag dat als de oorzaak van haar immer brekende nagels. Speciaal voor vandaag had ze haar nagels goed gevijld en knalrood gelakt, de enige kleur die ze nog had, want de dames van de club zouden elkaars handen met extra aandacht bekijken.

Plotseling stak er een koe over. Op een haar na ontweek ze het beest, dat in een draf de weg oprende naar een houten kar met een groot ijzeren vat erop die langs de kant stond. Met haar hoorns begon de koe tegen het vat te stoten, een kleine jongen die op de rand zat riep iets naar de koe, dook het vat in en kwam eruit met een emmer water die hij leeggoot over de kop van het beest. De koe opende haar bek. Het water klotste naar binnen en het beest dronk gulzig. In de verte hoorde ze een krijsend geluid aanzwellen. Altijd als ze de sirenes van een brandweerauto hoorde sloeg haar hart een slag over. Ze deed een schietgebedje dat het geen groot vuur zou zijn en dat niemand zou

omkomen, vooral de brandweermannen niet. De sirene ebde weg zonder dat ze de grote rode wagen had gezien. Dat is misschien maar beter ook, dacht ze. De jongen klom met een tweede emmer uit het vat en goot het water gul in de bek van het beest. Charlotte had ook dorst, op de club zouden er een kan met ijswater en kopjes thee en koffie staan.

Ze fietste onder de poort door. In de schaduw van het wachthokje sliep de bewaker, in zijn hand hield hij een leeg colaflesje, en onder een blauw-witte parasol lag de hond van de secretaris te hijgen naast zijn waterbak. Het gazon van de New Rampur Club was geel en dor en de beek die het terrein doorkruiste was volledig drooggevalen. De eucalyptussen langs de lange oprijlaan wierpen schaduwen op de weg en zorgden voor wat verkoeling. Voor zich zag ze het clubgebouw, opgetrokken in klassiek Engelse countrystijl en omzoomd door grote, oude platanen. Achter zich hoorde ze een auto naderen. Ze ging aan de zijkant rijden. De Ambassador uit 1963 van de weduwe Singh passeerde haar in volle vaart, met achter het stuur haar bejaarde chauffeur. Charlotte stak haar hand niet op want de weduwe Singh zwaaide nooit, zij sliep. Ze sliep altijd, of het nu in de auto was of bij een lezing. Als ze twee minuten stilzat viel haar hoofd naar voren en begon ze zacht te snurken. Charlotte genoot van de vlaag wind die was ontstaan door de snelheid van de auto.

Het gebouw van de New Rampur Club was op z'n zachtst gezegd toe aan een grondige renovatie, iets wat nog meer gold voor de bibliotheek. Het merendeel van de duizenden boeken was aangevreten door kleine zwarte kevers, ook de muizen hadden hun deel gehad en door de veelvuldige lekkages tijdens de moesson waren de dicht op elkaar gepakte boeken op de bovenste planken veranderd in klompen aan elkaar geplakte bladzijden. Het rook er muf en doods.

Dominee Das, die zelden op de club kwam, liep met een zware stapel boeken de bibliotheek in. Op zijn twintigste was hij al kaal geworden, misschien had hij daarom al zijn ijdelheid in zijn snor gestopt, die groot en zwartgeverfd was. Op de leestafel schoof hij de stapel vrouwenbladen opzij en zette zijn stapel ervoor in de plaats. De deur naar de dameskamer stond op een kier en hij hoorde het gekwetter van de dinsdagochtendclub terwijl iedereen zich voorstelde aan de gastspreker. Zonder te kijken sloot hij zachtjes de deur, de rust keerde weer in de verduisterde bibliotheek.

De dominee ging verder met het uitstallen van zijn boeken. Boven zijn hoofd draaide de ventilator op de hoogste stand en de enige nog

werkende tl-buis piepte. Vijf maanden geleden had de damesclub hem ook uitgenodigd. Hij wilde niet terugdenken aan zijn lezing over goede doelen. Weken had hij gewerkt aan de voordracht door uit heel India christelijke bedelbrieven te verzamelen, die hij had samengebracht in een plastic map. Hij had de dames verteld over de kinderarbeid, armoede op het platteland, rituele moorden en het offeren van weduwen, maar ze hadden besloten dat hun jaarlijks clubdonatie naar een afvallige kloosterzuster uit Calcutta zou gaan die een hondenasiel wilde beginnen. Hoe die brief ertussen was gekomen had dominee Das nooit begrepen. Hij had de aanvraag nooit eerder gezien en verdacht een van de vrouwen ervan het epistel vol taalfouten in zijn map te hebben geschoven op een moment dat hij even niet had gekeken.

Bezweet en stoffig stapte Charlotte de bibliotheek binnen, eigenlijk had ze zich willen oprispen in de kleedkamer van de tennisbaan, maar die was bezet dus had ze in het damestoilet haar handen en gezicht gewassen, een kam door haar haren gehaald en het ergste stof van haar jurk geklopt. Ze was verbaasd dominee Das bij de tafel met damesbladen te zien, er werd gefluisterd dat hij ooit lid was geworden om zijn gemeenteleden beter te kunnen controleren en nu ze hem zo schichtig bij de tafel bezig zag geloofde ze dat deze boze tongen de waarheid spraken.

‘Goedemorgen, mevrouw Bridgwater, hoe maakt u het?’ zei hij net zo luid als in zijn kerk, terwijl hij bedacht dat ze, ondanks haar leeftijd, nog steeds gezien mocht worden.

‘Dank u, dominee Das, beetje warm maar gezond. En u?’ Charlotte wilde doorlopen maar de dominee hield haar tegen.

‘Kent u dit boek?’ Hij duwde haar een boek met de titel *De Heer, ook bij regen mijn Herder* in handen.

‘Nee, maar wat regen kunnen we wel gebruiken. En koelte.’ Charlotte ging pal onder de snel draaiende fan staan.

‘Het is een erg goed boek, ik heb het net uit, u móét het lezen.’ Hij begon zachter te spreken. ‘Het beschrijft de problemen van een immigrantenfamilie met ... eh ... hun demente vader.’

De vorige keer dat Charlotte de dominee met een stapel boeken was tegengekomen had hij geprobeerd haar een boek aan te praten over een vrouw van lichte zeden die zendingspredikante in Afrika was geworden. Ze had gezegd dat ze alleen van echte literatuur hield. Waarop hij een eindeloos lang betoog had gehouden over het belang van stichtelijke lectuur en haar pas had laten gaan nadat ze hem had beloofd het

boek te lezen. Dus pakte Charlotte het boek dat hij haar aanreikte aan.

‘Dat is heel erg interessant.’ Ze draaide het om en las vluchtig de achterflap.

De dominee keek naar haar roodgelakte nagels. ‘Wat vond u van dat andere boek?’

‘Heel bijzonder.’ Dat het boek nog ongelezen op een stapel in haar huiskamer lag ging dominee Das niets aan. ‘Als u het niet erg vindt ga ik nu naar de dinsdagochtendlezing, ik denk dat ze al begonnen zijn,’ zei ze en ze wilde doorlopen.

De dominee knikte maar stapte niet opzij. Hij wees naar de plaquette boven de deur. ‘Uw vader ...’

Charlotte keek omhoog naar de rij namen aan de muur. Haar vader had zich er altijd erg op laten voorstaan dat hij de bouw van de bibliotheek had betaald en ze was blij dat hij niet had gezien hoe vervallen het er nu uitzag. De dominee kwam dichterbij haar toe. Charlotte probeerde een stap achteruit te doen maar de tafel met damestijdschriften maakte dat onmogelijk.

‘Mevrouw Bridgwater ...’ Hij hijgde een beetje. ‘Ik ben bezig geld in te zamelen voor de restauratie van deze bibliotheek. U weet toch dat we hier een grote verzameling religieuze boeken hebben?’ Hij wees naar de hoge planken achter haar, vol boeken waarvan het merendeel nooit was uitgeleend. ‘Ik dacht ... het zou prachtig zijn als u ... als een soort familietraditie ... een waardering voor het werk dat uw vader destijds ... een donatie zou willen doen.’

De eervorige dominee was kort na het overlijden van Mathilda Bridgwater bij de majoor langsgekomen met de vraag of hij ter nagedachtenis aan zijn vrouw een bibliotheek wilde bouwen. De militair had hem strak aangekeken – zo lang dat de predikant onzeker was geworden en mompelde dat een boekenkast ook goed was. Victor Bridgwater vond iets met boeken een goed idee, daar zijn vrouw was gestorven met *Gone with the Wind* in haar uitgeteerde handen. De militair bromde dat hij de bouw van een bibliotheek zou steunen op voorwaarde dat alle religieuze boeken op de bovenste planken zouden komen te staan. De dominee was euforisch geweest. Hij wist toen nog niet dat die planken zo hoog zouden komen dat niemand erbij kon en zijn boekenverzameling ongelezen zou blijven.

‘Ik zal erover denken,’ zei Charlotte na enige aarzeling tegen de dominee, en hij liet haar door om naar de dameskamer te gaan.

1934 Rampur

Beneden klinkt muziek. Charlotte zit op haar hurken naast de grote staande klok, die negen keer slaat. In het trappenhuis branden alle kaarsen in de enorme kroonluchter. In de marmeren hal arriveren de militairen van de plaatselijke Britse legerbasis in gala-uniform, ieder met zijn vrouw in een schitterende avondjurk aan de arm. De Indiase bedienden dragen gloednieuwe uniformen, gele jasjes en een donkerblauwe broek met gouden bies. De deur van een van de badkamers gaat open en een vrouw met kunstig opgestoken blonde haren stapt de overloop op. Aan haar oren hangen lange oorbellen, haar lippen zijn donkerrood. Ze giechelt als een militair met veel medailles op zijn borst haar bij de arm neemt en de trap af leidt. Achter haar hoort Charlotte de stem van haar vader, snel glipt ze terug de kinderkamer in. Zonder geluid te maken sluit ze de deur. Op de grond naast haar bed ligt Sita, haar *ayah*, te slapen op een matje. Ze hebben de hele dag samen gespeeld maar tijdens het in slaap zingen van Charlotte viel de jonge Indiase vrouw zelf in slaap. Het meisje sluipt verder. De deuren naar het balkon zijn open, even kijkt ze over haar schouder maar Sita heeft haar niet gehoord.

De oprijlaan wordt verlicht door fakkels en aan de zijkant van het huis worden glimmende auto's geparkeerd. Op de brede trap naar de voordeur staan aan weerszijden van de rode looper mannen in blauwe jasjes met goudkleurige mutsen. Ze houden pluimen vast waar de gasten tussendoor lopen en vlak voordat de genodigden de deur binnestappen strooien twee bedienden rozenblaadjes voor hun voeten. De zoete geur stijgt op naar het balkon. Charlotte wou dat zij al groot was.

Achter haar klinkt plots weer de stem van haar vader. Ze duikt in elkaar maar begrijpt dan dat hij in de slaapkamer van haar moeder is, die aan de kinderkamer grenst. Charlotte kruipt naar het open raam en gluurt over de vensterbank naar binnen de gele kamer in. Haar

moeder zit voor haar kaptafel, ze draagt een lange lichtgroene jurk en heeft een gouden diadeem in haar haar, met een penseel kleurt ze haar lippen rood.

‘Mathilda, je bent klaar.’ Haar vader staat in vol ornaat bij de deur, hij tikt met zijn sabel tegen de zool van zijn laars, op zijn borst prijkt een medaille.

‘Bijna, Victor, bijna,’ lacht haar moeder terwijl ze met het penseel langzaam de vorm van haar mond iets verandert. ‘Vind je de kleur mooi?’

‘Het is dezelfde kleur als de uniformjassen van The Irish Guards.’

‘Ja, scharlakenrood. Geef me mijn zwarte handschoenen eens aan.’

‘Deze?’

‘Nee, Victor, de lange.’

Hij gooit ze naar haar toe.

‘Mijn galante ridder,’ lacht ze en trekt de nauwsluitende handschoenen aan. Ze staat op, loopt op haar man af en reikt hem haar hand. Even lijkt het of hij wil salueren, maar dan pakt hij haar hand en leidt haar de kamer uit.

Charlotte wacht tot haar ouders de kamer uit zijn en sluipt dan door de open balkon deur het vertrek in. Eén keer eerder, toen het heel erg onweerde en Sita een nacht bij haar familie sliep, was ze ook de gele slaapkamer in gekropen. Haar moeder was niet wakker geworden en Charlotte was in slaap gevallen tegen het warme, onbekende lichaam en had verlangd naar de armen van Sita.

De kamer geurt zoet, op de kaptafel staan tientallen flesjes. Charlotte pakt een klein groen flesje en trekt het dopje eruit, ze ruikt. Ze sluit haar ogen en snuift de zware geur heel diep op. Het ruikt naar haar moeder toen ze uit Delhi kwam met de blauwe zonnehoed. Ze pakt een ander flesje, opent het en ruikt haar moeder als ze naar de kerk gaat. Het volgende herinnert haar aan een tuinfeest, en een roze flesje ruikt naar haar moeder, behangen met juwelen. *Een grote mevrouw zijn is het fijnste wat er is*, denkt ze.

Opeens wordt ze met een ruk van de kruk getrokken. Naast haar spiegelbeeld ziet ze haar vader. Ze heeft de deur niet horen opengaan. Hij tilt haar op en loopt met haar naar de grote kledingkast, opent die, duwt haar erin, sluit de deur en draait hem op slot. Charlotte hoort de slaapkamerdeur open- en dichtgaan. Ze zit doodstil tussen haar moeders zoet ruikende jurken. Ze begint te huilen: *Sita, word alsjeblieft wakker, haal me hieruit! Ik ben bang!*

1935 Rampur

Onder aan de trap staat een kist. Hij staat er al weken. Niemand durft de kist aan te raken want majoor Victor Bridgwater is op missie en Mathilda is op dezelfde dag dat de kist aankwam bevallen van haar eerste zoon. Sinds een paar dagen komt ze weer haar kamer uit, maar ze heeft niet gezegd dat de kist moet worden verplaatst. Het onhandige houten geval staat midden in de hal, niemand klaagt. De eerste dagen gluurde het personeel, als het op weg naar boven was met schone luiers en warme kompressen, nieuwsgierig naar de stempels en zegels op het deksel, ervan overtuigd dat het iets te maken had met de nieuwgeborene, maar sinds Charlotte aan het kindermisje heeft verteld dat er een machine in zit die hun werk kan doen is iedereen bang van de kist.

De oude butler, met een zilveren dienblad waarop een grote theepot prijkt, ziet een van de vegers snel voorbij de kist schieten. 'Stop!' zegt hij.

De *mehtar*, een jonge vrouw in een kleurloze sari, kijkt hem schuldig aan.

'Waarom veeg jij het stof niet van de kist?'

'Maar meneer,' fluistert de vrouw, 'dan breekt hij los!'

'Wie?'

'Het ijzeren beest, meneer.'

Hoewel hij het niet zal toegeven is ook de butler bang voor wat er in de kist zit, hij heeft het gehoord van de bobajee, die het van zijn *masalchee* heeft, die een koelie heeft gesproken die bevriend is met de koelie van de hoofdambtenaar van het postkantoor, dat in de kist een machine zit die kan lopen en praten. De koelie heeft gezien hoe de ambtenaar de kist openmaakte om te controleren of er echt in zat wat er op de douanepapieren stond en hij vertelde hoe zijn baas met een kreet het deksel weer op de kist had geworpen, waarna hij had geroepen dat de kist zo snel mogelijk naar de generaal, die eigenlijk maar een majoor is, moest worden gebracht.

‘Er ligt stof op de kist en anders gaat memsahib klagen.’

‘Ik heb drie kleine kinderen,’ piept de mehtar, ‘de jongste krijgt zelfs nog de borst!’

‘Als je de kist niet veegt kun je verdwijnen.’

‘Ik werk al vijf jaar voor de generaal, ik heb nog nooit een hoekje vergeten, zelfs onder de lage kasten veeg ik elke dag, ook op de crematie van mijn vader ben ik komen vegen, én de dag nadat ik mijn jongste kind had gebaard, welke veger doet dat?’

‘Veeg de kist.’

‘Dat wordt mijn dood, meneer,’ snikt ze. ‘Kunnen we het niet samen doen?’

‘Ik veeg niet, butlers vegen nooit.’

‘Maar meneer, blijft u dan heel dicht bij me staan als ik het doe?’

‘Memsahib heeft gebeld. Ik moet naar boven.’

De mehtar begint te snotten, haar bezem van gedroogd gras wringt ze tussen haar handen.

‘Breek de bezem niet.’

‘Wat is er aan de hand?’ Mathilda kijkt over de balustrade naar de twee bedienden die bij de kist staan.

‘Niets, memsahib, niets.’

‘Ik dacht dat ik iemand hoorde huilen.’

De butler van middelbare leeftijd, die al bij meer Engelse legergezinnen heeft gediend en sinds een halfjaar voor de familie Bridgwater werkt, kijkt omhoog. ‘Nee hoor, memsahib, er is niets aan de hand.’

De mehtar rent met gebogen hoofd de hal uit en de butler trekt de plooiën van zijn uniform recht.

‘O gelukkig, je weet, ik kan niet tegen huilen.’ Mathilda loopt terug naar de kinderkamer, waar Sita de baby verschoont, en roept voor ze de kamer binnenstapt: ‘Wil je zorgen dat die kist naar de schuur gaat, morgen komt mijn man thuis om zijn zoon Donald te zien!’ – met de nadruk op ‘zoon’.

De butler kijkt naar de kist, die net zo hoog is als hij en veel weg heeft van een rechtopstaande lijk-kist. Op een van de zij-kanten staan letters, maar hij heeft nooit leren lezen. Hij denkt aan zijn vader, die na de Grote Oorlog samen met de Schotse officier Macintosh een tijger moest vangen voor de Londense dierentuin. Een tijger vinden was niet moeilijk, doodschieten ook niet, Macintosh had in zijn leven al meer dan veertig tijgers geschoten. Maar deze moest blijven leven. Ze hadden een kist gebouwd en een val gezet. Met de brullende tijger in de kist waren ze in vijf dagen naar Bombay gereden, waar de tijger in het

ruim van een schip was geladen. Zijn vader had tijdens de reis naar Bombay eerst zijn wijsvinger en later zijn rechterhand verloren omdat Macintosh hem niet wilde helpen bij het voederen van het dier. De butler kijkt naar zijn mooie handen met lange vingers, zonder wondjes.

Het voltallige personeel heeft zich in de keuken verzameld, een stenen gebouw in de tuin met een dak van palmladeren. Veertig Indiase mannen en vrouwen, stuk voor stuk in uniform, staan samengeperst in de nauwe ruimte en kijken met verschrikte gezichten naar de butler.

‘Wie niet durft kan gaan,’ zegt hij.

Niemand beweegt. Het personeel is bang van de butler, iedereen weet dat hij uit een dappere Kasjmiri familie komt en dat een Engelse dierentuin een tijger naar zijn vader heeft vernoemd, maar echte angst voelen ze pas als ze denken aan de generaal, die morgen thuiskomt.

‘Pak de stokken.’

De groep loopt met de lange stokken terug naar het huis. De butler, zijn afkomst waardig, heeft hun het plan uitgelegd hoe ze de kist moeten vervoeren. Ze zullen de stokken op de grond leggen, de kist met een andere stok omkiepen, om hem dan als een brancard weg te dragen naar de schuur.

‘Zachtjes, anders wordt de baby wakker.’ De butler opent de deur.

In de hal staat Victor Bridgwater, zijn *cane* nog onder zijn arm. Naast hem staan zijn vijfjarige dochter Charlotte en zijn vrouw Mathilda met de baby in haar armen. De kist is open.

‘Generaal, bent u er al?’ stamelt de butler, verbaasd dat hij hem niet heeft horen aankomen.

‘Met het bloed nog aan mijn handen,’ buldert Victor. ‘Waarom al die stokken? Beschermen jullie zó mijn zoon?’ Hij lacht en draait zich om naar zijn vrouw. ‘Jouw compagnie lijkt bekwamer dan de mijne, Tilly.’

Mathilda kijkt met een benauwde blik naar de groep donkere mannen en vrouwen met hun stokken, blij dat haar man precies op tijd terug is. Waarom hebben de bedienden opeens allemaal een stok bij zich? Ze drukt haar pasgeboren zoon stevig tegen zich aan.

Victor trekt het deksel van de kist opzij en zegt: ‘Hebben jullie wel eens een elektrische grasmaaimachine gezien?’

De generaal staat boven aan de trap. De punten van zijn laarzen steken over de rand van de bovenste tree. Beneden staat Sita, de ayah, met in haar armen de huilende Donald. Naast hem staat zijn vrouw Mathilda. Charlotte, die de hele middag met Sita en haar poppen heeft gespeeld, sluipt geruisloos naar haar moeder en zoekt haar hand, die ze tussen haar rokken verstopt houdt. Tergend langzaam komt de wit gehandschoende hand van haar vader omhoog, hij wijst met zijn officiersstokje naar de buitendeur, waar de butler met een paraplu staat. Iedereen staart naar het onbeweeglijke stokje. De enige geluiden die klinken zijn het huilen van de baby en op de achtergrond het eentonige gebezem van de vegers in de salon.

‘Maar *sarkar* ...’ komt er aarzelend uit de mond van Sita terwijl ze zachtjes de huilende jongen aait, ‘*chota-sahib* is klein.’

Het stokje lijkt te groeien. Sita, in haar verwassen sari, loopt aarzelend naar de grote grijze kinderwagen met kap en kanten rand, alwaar de kleine Donald troostend aaiend. De baby houdt op met huilen. De jonge vrouw, eigenlijk een meisje nog, neemt het kind op haar andere arm. Charlotte slaakt opgelucht een zucht, ze weet dat Sita haar broertje zal beschermen, net zoals ze haar altijd beschermt. Buiten klinkt een harde donderslag en breekt de hemel. Het jongetje begint weer te huilen. Charlotte vindt de hand van haar moeder en knijpt er hard in, er komt geen reactie.

Het officiersstokje maakt een kleine beweging in de richting van de kinderwagen en wijst dan weer naar de buitendeur. Sita legt de baby in de wagen. Het jongetje begint nog harder te huilen. Ze wil het kind weer uit de wagen halen, maar een geluid van boven aan de trap stopt haar. De butler opent de buitendeur. Regen klettert op de tegels. Sita wiegt de kinderwagen zachtjes heen en weer, in de hoop dat het huilen stopt, maar het tegenovergestelde gebeurt nadat een bliksemflits de hal verlicht, gevolgd door een oorverdovende donderslag. Langzaam rijdt Sita voor de tweede keer een kinderwagen met een huilend kind naar buiten. Als de eerste regendruppels de kap van de wagen raken stopt ze.

‘Midden op het gazon,’ beveelt de generaal.

Het meisje duwt voorzichtig de wagen de trap af. Ze probeert, net zoals ze ooit bij Charlotte deed, de klappen bij het afdalen van de treden op te vangen, maar het kind brult steeds harder. Op het pad kijkt ze om. De deur achter haar is al gesloten. Vertwijfeld loopt ze het gazon op, de regen slaat met grote kracht op hen neer. Ze schuift de baby helemaal voor in de kinderwagen, zo ver mogelijk onder de kap, zodat

het kind niet doornat wordt, maar het geluid onder de huid is oorverdovend. Voor het raam van de salon verschijnt de brede gestalte van de militair die net terug is van een missie waarbij hij korte metten heeft gemaakt met een ‘opstandige meute inboorlingen’, zoals hij de groep protesterende Indiërs noemde. Midden op het gazon staat Sita stil. Ze buigt zich over de wagen en probeert het jongetje te sussen. Ze weet dat ze hem nu alleen moet laten, anders komt de generaal woedend naar buiten en verliest ze haar baan. Ze aait de baby nog een keer en trekt het lakentje zo goed mogelijk over hem heen. De striemende regen daalt onverminderd neer. Ze loopt weg, de kinderwagen midden op het grasveld achterlatend. Uit het zicht van het raam hurkt ze neer bij een struik vol kerstrozen. Ze hoort het huilen door de donderslagen heen.

Charlotte rent terug naar de kinderkamer. Door het raam ziet ze Sita achter de struik zitten, niet ver van de eenzame kinderwagen, klaar om elk moment op te springen. ‘Niet huilen, niet huilen,’ fluistert ze naar haar broertje. ‘Als je blijft huilen laat hij je uren buitenstaan, net zoals hij bij mij deed.’

1995 Rampur

Niemand sprak, alle dames keken verbijsterd naar de secretaris van de New Rampur Club. Eén keer eerder was hij zomaar bij hun dinsdagochtendlezing binnengestapt, dat was gebeurd nadat meneer Chatterjee, de eigenaar van twee chique dameskledingzaken in het centrum die heel slecht tennis speelde, de bal door de ruit van de dameskamer had geslagen. Nu stond de secretaris daar weer, hij veegde het zweet van zijn voorhoofd terwijl de dames hem aanstaarden. Aan het plafond draaiden de ventilatoren op volle toeren.

‘Weet u het zeker?’ klonk er opeens luid uit de hoek.

De secretaris knikte, hij was verbaasd over de spreekster, want de vrouw van Alok Nath, de goudsmid, sprak altijd onverstaanbaar zacht omdat ze dat deftig vond.

‘Wat?’ vroeg weduwe Singh, die naast de vrouw van Alok Nath zat en wakker was geworden van het onverwachte stemgeluid naast haar.

‘Het kan niet! Het kan echt niet! Ik heb vandaag voor ik naar de club kwam een zeer kostbare lap Chinese roze zijde bij hem afgeleverd.’ De corpulente vrouw van Nikhil Nair, de districtsdirecteur van de Eastern Indian Mining Company, was gaan staan en keek de secretaris woedend aan. ‘Hij kwam persoonlijk naar mijn auto om de lap aan te pakken, er was niets mis met de man.’

De secretaris richtte zich tot de vrouw van Ajay Karapiet, die het grootste hotel van de stad en twee bioscopen runde. ‘Ik werd net gebeld door uw man. Hij vertelde me dat uw dochter naar de werkplaats was gegaan met een lap brokaat en dat zijn ogen op het moment dat uw dochter hem de lap gaf begonnen te draaien en hij zonder een zucht langzaam in elkaar zakte.’

‘Met het brokaat in zijn hand?’ piepte de vrouw van Ajay Karapiet.

‘Dat weet ik niet,’ zei de secretaris, ‘daar heeft uw man niets over gezegd.’

‘Ik heb gisteren ook een lap gebracht,’ zei de vrouw die getrouwd was met een fabrikant in kokosolie.

Alle dames praatten door elkaar. Ieder van hen had de afgelopen weken een lap naar Sanat de *darzi* gebracht. De ene lap was nog kostbaarder dan de andere. Alleen Charlotte en de vrouw van Adeeb Tata, de plaatselijke landheer en verre achterneef van de schatrijke Ratan Tata, hadden geen lap naar de kleermaker gebracht – de vrouw van Adeeb Tata omdat zij zich al een jurk in Parijs had aangeschaft en Charlotte omdat ze nog geen lap had.

‘Ik mocht mijn jurk overmorgen komen ophalen. Ik moet hem nog laten borduren.’

‘Heeft hij eigenlijk een opvolger?’

‘Wat moet ik nu aantrekken?’

Veel van de dames droegen een jurk of een *salwar kameez*, dit in tegenstelling tot de dames van de woensdagochtendclub, die uitsluitend sari's droegen. De kleding, allemaal gemaakt door Sanat, leek sprekend op elkaar. Hij gebruikte voor elk kledingstuk precies hetzelfde patroon. Sommige hadden lange mouwen, andere korte, de hals was bij de ene jurk vierkant en bij de ander rond. Daarom waren borduursels, knopen en kantjes zo geliefd, want het was de versiering die het verschil maakte naast de stof zelf. Binnenkort was het tweehonderdjarig bestaan van de club, en dat zou groots gevierd worden. Vandaar dat alle dames zo druk waren geweest om een bijzondere lap te vinden. Charlotte had

gehoord dat sommigen zelfs naar New Delhi of Bombay waren afgereisd om hun exclusiviteit te waarborgen. Het was duidelijk dat de groep middelbare vrouwen het liefst direct naar de werkplaats van de zojuist overleden kleermaker wilde om hun lappen veilig te stellen, maar dat was niet gepast. Ze zouden moeten wachten tot na de crematie en de daaropvolgende afscheidsrituelen. De angst dat de kostbare stoffen in die dagen op mysterieuze wijze zouden verdwijnen of verkleinen was niet geheel ongegrond. De vrouw van Nikhil Nair stelde voor een bewaker voor de deur te zetten, maar de andere vrouwen vreesden dat de familie van de kleermaker dat als een motie van wantrouwen zou ervaren. De vrouw van de goudsmid kende de vrouw van de neef van de kleermaker en zij stelde voor hem te vragen een oogje in het zeil te houden, maar de vrouw van de aannemer, die het plan had ingediend voor de renovatie van de club, vertelde dat de knecht van de kleermaker in zijn jeugd in aanraking was gekomen met de politie, daar wist de vrouw van de politicommissaris niets van, maar zij beloofde dat ze navraag zou doen bij haar man. Weduwe Singh was weer in slaap gedommeld, ze snurkte zachtjes.

De nagelspecialist, die voor de groep stond met een plastic kunsthand waaraan elke vinger een ander nagelprobleem vertoonde, schoof met zijn voet langzaam zijn koffertje dicht naar zich toe. Hij wilde naar huis, de snel draaiende fan boven zijn hoofd kon hem niet langer verkoelen. Zijn blik gleed over de verhitte vrouwen die niet uitgesproken raakten over de overleden kleermaker en hun zorgen hoe ze zich nu voor het feest moesten kleden. Hoewel hij honderden tips had voor feestelijke nagels kwam hij er niet tussen. Zijn blik bleef steken bij de enige Europese vrouw van het gezelschap. Hij vroeg zich af hoe zij op deze Indiase damesclub verzeild was geraakt, er woonden nagenoeg geen Britten meer in zijn land, dat al decennialang onder het juk van de Raj uit was. Ze droeg precies dezelfde oncharmante jurk als de andere vrouwen, alleen had die van haar een Schots ruitjespatroon terwijl de meeste dames er een met bloemen of een bloemachtig dessin hadden. Het was duidelijk dat de overleden kleermaker niet veel talent had gehad voor het ontwerpen en naaien van jurken.

‘Ik ken een heel goeie kleermaker,’ zei hij opeens.

Het duurde even voor het tot de vrouwen doordrong en zij hem bestormden met vragen. Waar woonde de man, was hij duur, had hij eerder met echt Chinese zijde gewerkt, kende hij meer dan één patroon, van welke familie was hij, had hij een eigen naaimachine, wanneer kon hij beginnen ...

‘Ik heb hem zelf nooit ontmoet,’ stotterde de nagelspecialist.

Er klonk teleurgesteld gezucht.

‘Maar mijn volle nicht van vaderszijde zegt dat hij een absolute meester is.’ De man keek naar de groep vrouwen vóór hem in hun soepjurken. ‘Hij heeft verschillende patronen en hij schijnt niet duur te zijn maar ...’ Hier aarzelde hij.

‘Wat is er?’ wilden de vrouwen weten.

‘Hij komt alleen als hij het zelf wil.’

‘Zelf willen?’ sneerde de vrouw van Nikhil Nair.

‘Hij is eh ...’ zei de man, ‘anders dan andere darzi’s.’

‘Zoals de modeontwerpers in Parijs,’ kirde de vrouw van Adeeb Tata, die graag liet blijken meer van de wereld te hebben gezien dan de anderen.

‘Ja, misschien wel zoiets,’ zei de nagelman en hij deed de kunsthand in zijn koffertje.

Hijgend en nat van het zweet zette Charlotte de fiets in de schuur. De zonnestralen priemden door de vele gaten in het dak. Ze nam zich voor Lloyds en haar fiets als de moesson begon in de pianokamer te zetten, sinds ze de vleugel niet meer had kwam ze er nog maar zelden. Ze slofte naar het huis, de hitte die haar de hele ochtend had lastiggevallen werd alleen maar erger, en ze zag tot haar opluchting dat Hema de bovenramen van de kinderkamer had dichtgedaan. In de verte loeide weer de sirene. Opnieuw sloeg haar hart over. Ze keek of ze ergens rook zag, maar het was een wolkeloze hemel.

In huis had de hitte zich niet laten tegenhouden door de gesloten luiken, gordijnen, ramen en deuren. Charlotte deed een lamp aan, draaide de knop van de ventilator op de hoogste stand en ging op de bank liggen die eronder stond. Haar benen klopten en haar voeten waren gezwollen. Ze wenste dat Hema er was, hij zou haar een teil met koud water brengen, maar de butler was naar een winkel in het centrum, aangezien ze bij de winkels in de buurt niet op krediet konden kopen. Ze keek naar het dressoir, gevuld met het Wedgwood-servies dat ze voor haar huwelijk had gekregen. De handelaar die het vorige maand had willen opkopen, had een belachelijk lage prijs geboden. De man was uiteindelijk vertrokken met alleen de zilveren soeplepel die haar ouders bij hun huwelijk hadden gekregen.

Charlotte stond op, sjokte de trap op naar de badkamer en vulde het bad met een laag water. Ze ontspande toen haar voeten het koele water raakten. Ze keek naar haar geaderde voeten in het oude gietijzeren

bad. De jaren intensief gebruik waren ervan af te lezen. Haar teen speelde met het zwarte touwtje dat aan de stop vastzat. Ze herinnerde zich hoe Donald de stop er steeds uittrok omdat hij dacht dat het touwtje een beest was. Hij was bang voor slangen, zoals hij ook bang was geweest voor spinnen en insecten. Ze had lang niets van hem gehoord. Op haar laatste brief, die ze hem met kerst had geschreven, had ze alleen een prachtige kaart teruggekregen met een simpele nieuwjaarsgroet, maar geen nieuws. Had hij nog last van zijn rug? En hoe was het met de nierstenen van zijn vrouw? De foto van zijn dochter, lang geleden genomen in Disneyland, stond beneden op de schouw, Charlotte keek er nog zelden naar. Oude foto's maakten haar verdrietig.

Beneden klonk de bel van de voordeur. Ze trok haar voeten uit het water, liep met natte voeten de gang in, de trap af en deed open. Ze werd verblind door het felle zonlicht en het duurde even voor ze de man zag staan.

‘Mevrouw Bridgwater?’ vroeg hij, met een nasale stem.

Charlotte knikte.

‘Wilt u hier even tekenen?’

Charlotte tekende blindelings en de man vertrok zonder nog een woord te zeggen. Bij het weggrijden gaf hij zo veel gas dat het gruis op de oprijlaan omhoogspoot.

Ze scheurde de envelop open. Dat hoefde ze niet te doen, want ze wist wat erin zou staan, alleen het exacte bedrag wist ze niet. Ze zette haar bril op, wierp een snelle blik op het bedrag onder de streep en legde de brief met een zucht bij de andere rekeningen in de la van het dressoir. Ze duwde de la dicht, om hem meteen weer open te trekken, van tussen de papieren viste ze een visitekaartje op, ze liep naar de telefoon die naast het dressoir stond en belde het nummer. Er werd meteen opgenomen. Charlotte wilde het liefst de hoorn weer op de haak gooien, maar zei toen met zachte stem: ‘Met mevrouw Bridgwater.’

Aan de andere kant van de lijn begon iemand heel snel te praten.

‘Ja, het grote huis op de heuvel,’ zei Charlotte. ‘Als u tijd hebt, komt u dan nog eens langs.’

1936 Aan boord van de King of Scotland

Mathilda staat op de kade en zwaait naar haar dochter Charlotte, die hoog boven haar aan de reling staat. Het kleine meisje zwaait niet terug.

‘Ik schrijf je elke week!’ roept haar moeder.

Charlotte houdt haar lippen stijf op elkaar.

‘Je verjaarscadeau pas openmaken als je jarig bent, beloof je dat?’

De doos, die moeder haar op het allerlaatste moment gaf, ligt open-gescheurd op haar bed in de hut. De pop met echte haren en een witte jurk heeft ze met zo’n harde klap de hoek in gesmeten dat de kop eraf is gebroken. De scheepshoorn klinkt, uit de schoorsteen komt een dikke zwarte rookwolk.

Charlotte voelt hoe het schip begint te bewegen. Ze pakt de reling met beide handen vast en kijkt naar haar moeder, die hard staat te zwaaien. Ze kan haar stem niet horen, de zware toeter kreunt zijn groet.

‘Ah, ben je dáár ...!’ Een oudere dame met een sjaaltje in haar hand komt naast haar staan. ‘Waar was je nou? Ik kon je nergens vinden, ik wil niet dat je zonder mijn toestemming de hut verlaat.’ Ze legt haar hand op de schouder van Charlotte, die nog steeds zwijgend naar haar moeder in de verte kijkt. ‘Je mag wel huilen, hoor, dat doet iedereen de eerste keer, ik heb wel kinderen gebracht die probeerden over de rand te klimmen, maar die werden door de kapitein opgesloten in de hut onder in het schip. Hij liet ze pas weer vrij als Bombay niet meer te zien was.’ De vrouw begint te zwaaien met het sjaaltje. Charlotte ziet dat haar moeder nu ook haar zakdoek pakt en nog harder begint terug te zwaaien. ‘Je mag me tante Ilse noemen, kom, zwaai nu, je ziet toch dat je moeder ook zwaait, als je afscheid neemt moet je zwaaien, kom, zwaai!’

Charlotte knijpt harder in de reling, de toeter brult ten afscheid en het schip begint te varen. De passagiers om haar heen roepen: ‘Tot ziens!’, ‘Dag!’, ‘Tot volgend jaar!’

De vrouw die ze tante Ilse mag noemen laat haar arm zakken. ‘Als jij niet zwaait, zwaai ik ook niet, ik ken je moeder niet eens, kom, we gaan wat eten.’ Ze loopt in de richting van de eetzaal, maar Charlotte blijft bij de reling staan. ‘Als jij de hele reis zo blijft doen, vraag ik de kapitein je op te sluiten onder in het schip.’ Charlotte laat de reling los en loopt achter de tante Ilse aan.

Op de kade huilt Mathilda.

Het is donker buiten, Charlotte opent de deur en kijkt de gang in. Er is niemand. Snel glipt ze de hut uit. In haar hand heeft ze een bundel. Ze rent de trap op en duwt de zware deur naar het dek open. Op het wandeldek is het stil. Iedereen is in de grote zaal, maar daar draait een film die ze van tante Ilse niet mag zien. Ze loopt langs de reling naar de achtersteven, waar de Engelse vlag wappert. Vandaag is ze jarig. Bij het ontbijt hebben de mensen van haar tafel *Happy Birthday* voor haar gezongen. De kok bracht een taart met zes kaarsjes, die ze in één keer moest uitblazen, dat lukte, tante Ilse had haar een sjaal uit haar koffer gegeven en na het diner mocht ze de stuurhut zien, maar dat vond ze niet fijn want de kapitein was er ook en ze was bang dat hij haar, als ze iets fout deed, onder in het schip zou opsluiten. Ze loopt verder langs de dekstoelen, de bundel tegen haar borst geklemd. Er staan twee matrozen te roken bij een trap, maar die zien haar niet. Op het achterdek is niemand, ze loopt naar de rand en kijkt naar beneden. Heel ver onder haar bruist de zee. Het water is wit en bij het licht van de maan kan ze het spoor zien dat ze gevaren zijn.

‘Moet jij niet naar bed?’

Ze schrikt. Achter haar staat een meneer, zijn zwarte haren waaien in de wind.

‘Of vond je net als ik de film te eng?’

Charlotte schudt haar hoofd.

‘Hoe heet jij? Ik heet Ganesh, ik ben genoemd naar de god met het olifantenhoofd, gelukkig heb ik niet zo’n lange neus gekregen.’ Hij lacht.

‘Ik heet Charlotte Elizabeth, net als mijn oma die dood is.’

‘Wat erg! Mis je haar?’

‘Nee. Ik heb haar nooit gezien.’

Ganesh zakt door zijn knieën en kijkt met haar uit over de zee. Een meeuw duikt naar omlaag en pikt iets op uit het water.

‘Ze is met mijn opa over een berg gelopen met onze grote klok, toen kreeg ze een ontsteking aan haar voet, want het was zo koud dat ze niet konden rusten en moesten doorlopen, die voet werd helemaal zwart en moest eraf, anders zou ze doodgaan maar toen ging ze toch dood maar mijn vader heeft niet gehuild.’

‘Jij komt uit een avontuurlijke familie, dat kan ik van de mijne niet zeggen, die woont al eeuwen in een kleine stad aan de voet van de Himalaya. Ik ben de allereerste van onze familie die op reis gaat.’

‘Waarom?’

‘Ik heb een beurs gekregen om in Engeland te studeren. Ik mag ingenieur worden.’

‘Ik moet ook naar school. Naar een kostschool want ik ben zes.’

‘Ben jij al zo groot?’

Charlotte knikt hevig haar hoofd. ‘Ik reis alleen,’ zegt ze stellig. ‘En ik heb ook niet gehuild.’

‘Dat is knap. Ik heb wel gehuild.’

‘Mocht dat van je vader?’

‘Nee, maar ik heb het stiekem gedaan.’

‘Alleen?’

Ganesh knikt.

‘Ik heb ook weleens alleen gehuild maar dat weet niemand,’ zegt Charlotte zacht.

‘Ik zal het tegen niemand zeggen,’ fluistert Ganesh en draait met een denkbeeldige sleutel zijn mond op slot.

Charlotte lacht.

‘Waarom ben je zo laat nog op?’

De lach verdwijnt van haar gezicht. Ze drukt de bundel weer tegen haar lichaam en kijkt naar de zee.

Ganesh wacht.

‘Ze moet weg.’

‘Wie?’

Charlotte opent de lap waarin de pop met de gebroken nek is gewikkeld.

‘Wil je haar in zee gooien?’

Charlotte knikt. ‘Tante Ilse heeft gezegd dat als ik doodga op zee, ze mij op een plank leggen en dan in zee gooien anders ga ik stinken en worden de andere mensen ziek.’

‘Ze kan toch nog wel gemaakt worden?’

‘Nee.’

‘Wil je dat ik het probeer?’

‘Nee.’

‘Echt niet?’

Charlotte schudt haar hoofd, maar geeft de pop aan Ganesh, die hem heel voorzichtig van haar overneemt.

‘Wat een mooie pop.’

‘Het is een stomme pop.’

‘Ze heeft echt haar.’

‘Ze is stóm.’

Ganesh bekijkt de kapotte pop. ‘Zal ik proberen haar te maken?’

Charlotte zegt niets.

‘Als het niet lukt, geven we haar morgen samen aan de zee, met een echte plank. Maar als het lukt om haar te maken geef je haar een naam. Een hele mooie naam.’

‘Welke naam is mooi?’

‘Khushi bijvoorbeeld, dat betekent “geluk”’

1901 Khyberpas

Hij is bang. Heel erg bang. William Bridgwater, de jonge ambitieuze wegenbouwer, opgevoed in een onderwijzersgezin in Ipswich, heeft de fout van zijn leven gemaakt. Hij is verliefd op Elizabeth Charlotte Elphinstone, dochter van de schatrijke directeur van de New Indian Railway, en zij op hem. Ze zijn niet zomaar verliefd, ze zijn verschrikkelijk verliefd. Al meer dan een halfjaar benutten ze elk moment om elkaar stiekem in de tuin van haar huis te ontmoeten. De tuin is onmuurd, maar aan de achterkant tussen de struiken is een klein gat dat William groter heeft gemaakt. Elizabeth mag niet alleen het huis uit omdat haar vader bang is voor leden van de Afridi-stam, die zich blijven verzetten tegen het Britse plan een spoorweg over de bergen aan te leggen. Gisteravond, toen de eerste sneeuw van het seizoen de tenten van de wegwerkers bedekte, heeft Elizabeth Elphinstone bij het gat in de muur haar buik laten zien en verteld dat ze zwanger is.

William heeft de hele nacht niet geslapen. De tent die hij deelt met

een andere ingenieur staat aan de rand van hun kampement, na het ontbijt schrijft hij een brief aan zijn ouders waarin hij hun vertelt dat hij een lange reis gaat maken. Nadat hij de brief in de roodgeverfde kist die als brievenbus dienstdoet heeft geduwd, heeft hij gezegd dat hij een paar dagen weg moet voor zaken. Met een koffer verlaat hij het kamp. Buiten loopt hij tussen de struiken door naar het achterpad dat naar het huis van Elizabeth Elphinstone leidt. Hij wil niet dat men hem met een koffer ziet lopen.

Bij het gat in de muur staat een jongen met een klok. William schrikt. Al die maanden heeft hij haar bezitterige vader kunnen ontwijken en nu, juist nu, wordt hij ontdekt!

De jongen ziet William en steekt zijn hand op.

Als hij dichterbij komt ziet hij dat het Elizabeth is. 'Ben je klaar?'

Ze knikt.

'Je krijgt er toch geen spijt van?'

Ze schudt haar hoofd, onder de dikke muts die ze op haar hoofd heeft schiet een krul tevoorschijn.

William duwt de krul weer terug in de muts en strijkt met zijn vinger over haar wang. 'Kom, we gaan.'

Elizabeth wijst naar de klok.

William kijkt haar verbaasd aan.

'Het is het enige kostbare bezit dat ik heb.'

'Een klok! We kunnen toch geen staande klok meenemen?'

'Jij zei dat ik mijn kostbaarheden mee moest nemen. Ik heb deze klok gekregen van mijn opa.'

'Heb je geen ketting, of een ring?'

Elizabeth schudt haar hoofd. 'Ik heb alleen deze klok. En mijn buik.'

William kijkt wanhopig naar de klok, die groter is dan Elizabeth zelf.

'Als mijn klok niet mee mag ga ik ook niet mee,' zegt ze stellig.

'Maar hoe?'

Ze wijst naar het gat. William ziet tussen de struiken een fiets staan.

'Hij zit klem,' zegt Elizabeth.

'Maar een fiets is te klein voor deze klok.'

'Het is een dubbelfiets. Een tandem.'

William begint te trekken. Met een klap breekt er een stuk steen uit de muur en hij valt met tandem en al achterover in de sneeuw.

Hij trekt de deken over haar heen. Het is donker en koud. De ijzige wind waait steeds meer sneeuw de berg op.

‘Heb je honger?’

Elizabeth knikt. William haalt uit zijn jaszak een reep chocolade. Hij breekt er een stuk van af en geeft het haar. Ze praten niet. Ze zijn te moe en te koud. William kust Elizabeth zachtjes op de mond. Zij kust hem terug. Hij proeft de chocolade op haar koude lippen. Dicht kruipen ze tegen elkaar aan.

‘Hadden we maar een vuurtje,’ fluistert Elizabeth.

William wijst naar de klok, die met twee touwen aan de zijkant van de fiets is vastgesnoerd.

‘Nee, niet de klok, die is voor Victor.’

‘Victor?’

‘Zo zal hij heten,’ zegt ze en ze legt haar handen op haar buik.

Het is nog donker. William duwt bij het stuur en Elizabeth duwt aan de achterkant, links hangt de klok en rechts de koffer. William wil voordat het licht wordt langs Fort Maude zijn. Het is er rustig sinds de mannen van de Afridi-stam het fort in brand hebben gestoken en het Britse leger is vertrokken, maar helemaal zeker daarvan is hij niet. Vóór hen zien ze het hoogste punt van de pas. Elizabeth zingt zachtjes kinderliedjes en William dankt de Heer dat Hij hem deze vrouw heeft geschonken. Als ze vanavond in Jamrud zijn zal hij zorgen dat ze een warm bad en een warm bed krijgt. Hij zal zorgen dat het de toekomstige moeder aan niets zal ontbreken. Hij kent een hotel waar ze goed kunnen eten.

De sneeuw begint weer te vallen. Steeds harder en feller blaast de wind de wervelende vlokken tussen de bergwanden door. Zonder een woord te zeggen lopen ze verder, de fiets met de klok en de koffer tussen hen in.

De storm raast als een bezetene over de pas. Heel langzaam komen ze vooruit. Telkens blijft de tandem steken in de sneeuw. Met vereende krachten duwen ze hem vooruit. Ze stoppen en terwijl Elizabeth zich warm slaat trekt William de touwen van de koffer en de klok aan.

‘De klok is de toekomst,’ fluistert ze in zijn oor.

Het is brandhout, denkt William.

Boven op de pas, waar de ijzige wind de sneeuw van de weg heeft geblazen, proberen ze op de fiets te gaan zitten, de weg gaat nu alleen nog maar naar beneden, maar met de klok en de koffer eraan is het onmogelijk.